

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

На правах рукопису

Кравчук Оксана Володимирівна

УДК 3(07)+5(07)+371.13

**ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ
ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ
СУСПІЛЬСТВОЗНАВЧО-ПРИРОДОЗНАВЧИХ ДИСЦИПЛІН
У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ**

13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Автореферат

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Умань 2008

ВСТУП

Актуальність та доцільність дослідження. У ХХІ сторіччі освіта стає одним з основних джерел стратегічних ресурсів людського капіталу та суспільства. Для досягнення науково-технічної та інформаційної незалежності нашої держави, існування її як рівноправного партнера міжнародного інтелектуального співтовариства в Україні розроблено Державну програму „Інформаційні і комунікаційні технології в освіті й науці у 2006-2010 роки“, що була затверджена Постановою Кабінету Міністрів України (№1153 від 7 грудня 2005 року), згідно з якою комплексна інформатизація освіти передбачає вдосконалення форм і змісту навчального процесу у вищих навчальних закладах, впровадження комп'ютерних методів навчання, використання сучасних інформаційних технологій, розвиток конкурентоспроможних комп'ютерних програм як найважливішої складової інформаційних та комунікаційних технологій.

Поява нових комп'ютерних програм у галузі освіти супроводжується чималою кількістю педагогічних проблем, дослідження яких робить навчальний процес більш ефективним відповідно до сучасних вимог. Це вимагає переосмислення досвіду реалізації нових інформаційних технологій (надалі НІТ), аналізу і оцінки можливостей їх використання в навчальному процесі, що обумовлює необхідність виходу на якісно новий рівень вивчення шкільних предметів. Особливо актуальною є ця проблема для початкової школи, оскільки в молодшому шкільному віці формується логічне мислення, пізнавальна самостійність, загальні навчальні уміння і навички.

Особливості розвитку інформаційних та освітніх технологій в Україні та зарубіжних країнах розглянуто у працях А.М. Алексюка, Н.В. Апатової, В.П. Беспалька, С.А. Бешенкова, І.М. Богданової, Ю.О. Брановського, В.М. Глушкова, І.М. Дичківської, І.Г. Єрмакова, М.І. Жалдака, М.П. Лапчик, І.Я. Лернера, І.І. Мархеля, Є.І. Машбиця, А.С. Нісімчука, О.С. Падалки, В.Ф. Паламарчук, О.М. Пехоти, І.П. Підласого, Д.І. Румянцевої, О.В. Суховірського, А.Ю. Уварова, О.Т. Шпака та ін.

У теорії і практиці вищої педагогічної освіти проблему підготовки студентів до застосування нових інформаційних технологій у майбутній професійній діяльності плідно розробляли В.В. Алейников, Л.В. Белецкая, І.М. Богданова, І.В. Гавриш, Р.С. Гурін, Н.В. Панченко, І.В. Синельник, О.Г. Смолянинова, О.М. Царенко. Досвід підготовки вчителя початкових класів у галузі інформаційних технологій висвітлено в працях Н.Г. Баліцької, О.А. Біди, Г.П. Волошиної, С.О. Гунька, Ю.О. Дорошенка, М.І. Жалдака, О.В. Майбороди, Л.Л. Макаренко, Є.М. Разінкіної, Н.В. Семенюк, І.М. Смирнової, О.М. Снігур, О.В. Суховірського, С.І. Тадіян, О.Є. Трофімова, В.В. Шакотька, О.В. Шиман та ін.

Педагоги-практики: Т.В. Баракина, В.І. Гриценко, А.М. Довгялло, С.І. Іванісова, Н.В. Кічук, Н.В. Левицька, М.М. Левшин, В.Х. Мішок, Ю.А. Первин, О.О. Рибалко, Є.О. Співаковська-Ванденберг, О.О. Тихоненко, Б.

Хантер, В.В. Шакоцько, К.К. Шахова та ін. здійснюють науково-методичне забезпечення впровадження інформаційних технологій у навчально-виховний процес початкової школи.

Досвід роботи учителів-новаторів України Г.В. Ломаковської, Л.С. Осколук, Т.Г. Проценко, Г.Т. Рекут, Й.Я. Ривкінд, Ф.М. Ривкінд, М.Н. Чернети, В.М. Шевченко та інших підтверджує висновок учених-теоретиків, що комп'ютер надає істотну інформаційну підтримку вчителю в оптимальній організації навчального процесу школярів, підвищує якість та ефективність застосування навчальних методик, найкращим чином реалізує індивідуальний підхід до кожного учня.

Проте, як засвідчує педагогічна практика, комп'ютерних програм для навчання предметів у початковій школі розроблено небагато і в шкільній практиці їх застосовують лише окремі учителі початкових класів. Значною мірою це зумовлено тим, що учителі початкових класів не завжди підготовлені до застосування у навчально-виховному процесі нових інформаційних технологій. Поза увагою дослідників залишаються питання щодо ролі учителя при використанні комп'ютерної техніки у навчальному процесі; застосування розроблених та створення власних комп'ютерних навчальних програм з курсу „Я і Україна“ у початковій школі. Вирішення цих завдань вимагає більш ретельного вивчення та дослідження проблеми застосування інформаційних технологій у процесі оволодіння методикою вивчення курсу „Я і Україна“ у вищому навчальному закладі.

На сьогодні є соціальна потреба в учителях початкових класів, які на належному рівні вміють використовувати комп'ютерні засоби й інформаційні технології у своїй діяльності, зокрема під час вивчення молодшими школярами суспільствознавчо-природознавчих дисциплін. Суперечність полягає у розбіжностях між соціальним замовленням та існуючою системою підготовки вчителів початкових класів.

Необхідність розв'язання даного протиріччя та актуальність, теоретичне і практичне значення вирішення зазначеної проблеми, науково-практичний інтерес до змісту підготовки майбутнього вчителя початкової школи і зумовили вибір теми дослідження *„Підготовка майбутніх учителів до застосування інформаційних технологій у процесі вивчення суспільствознавчо-природознавчих дисциплін у початковій школі“*.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційне дослідження виконане відповідно до тематичного плану досліджень Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (протягом 2003-2008 рр., замовлення МОН України, наказ № від р.) і є складовою дослідницької теми *„Підготовка студентів до застосування інноваційних технологій навчання у мовах сільської малокомплектної школи“* (реєстраційний номер 0103U003313).

Тема дослідження затверджена Вченою радою Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини (протокол №3 від 28.10.2003р.) та узгоджена в Раді з координації наукових досліджень в галузі педагогіки та психології в Україні (протокол №2 від 24.02.2004р.).

Об'єкт дослідження: процес підготовки майбутнього вчителя до застосування інформаційних технологій у початковій школі.

Предмет дослідження: зміст підготовки майбутнього вчителя до застосування інформаційних технологій у процесі вивчення суспільствознавчо-природознавчих дисциплін у початковій школі.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити концептуальну модель професійної підготовки майбутнього вчителя до застосування інформаційних технологій у процесі вивчення суспільствознавчо-природознавчих дисциплін у початковій школі та з'ясувати її результативність під час вивчення спецкурсу „Застосування комп'ютерних програм на уроках з курсу „Я і Україна“.

Відповідно до об'єкта, предмета, мети визначено основні **завдання дослідження:**

1) здійснити ретроспективний аналіз розвитку інформаційних технологій навчання та підготовки майбутніх учителів до їх застосування на уроках в початковій школі;

2) визначити теоретико-методологічні особливості застосування комп'ютерно-інформаційних технологій у початковій школі; обґрунтувати дидактичні аспекти програмування навчального процесу з використанням комп'ютера на уроках суспільствознавчо-природознавчого спрямування в початковій школі;

3) розробити модель та обґрунтувати методичні рекомендації щодо конструювання змісту підготовки майбутніх учителів до застосування інформаційних технологій у процесі вивчення суспільствознавчо-природознавчих дисциплін у початковій школі;

4) дослідно-експериментальним шляхом перевірити ефективність запропонованого змісту підготовки студентів до застосування комп'ютерно-інформаційних технологій у процесі вивчення суспільствознавчо-природознавчих дисциплін у початковій школі.

Гіпотезою дослідження є припущення, що здійснення спеціалізованої підготовки учителів до створення і застосування інформаційних технологій у процесі вивчення суспільствознавчо-природознавчих дисциплін у початковій школі значно підвищить показники результативності навчально-виховного процесу та рівень використання комп'ютерних навчальних програм у початковій школі (наявних та власно розроблених).

Теоретичну основу дослідження становлять філософські ідеї про пізнання світу, про суть освіти і виховання, про творчий розвиток і формування цілісної особистості студента (В.П. Андрущенко, В.Г. Кременя та ін.), психологічні особливості учнів (темперамент, розумові здібності, рівень розвитку) (І.Д. Бега, Л.С. Виготського та ін.), про підхід до підготовки інтелектуально й гармонійно розвиненої особистості (В.Ф. Паламарчук та ін.); основні положення законодавчих та нормативних актів в галузі освіти та щодо застосування інформаційних технологій.

В основу дослідження покладено концептуальні ідеї удосконалення якості навчання із застосуванням нових інформаційних технологій (В.Ю.

Бикова, М.І. Жалдак, А.П. Єршова, М.М. Левшина, І.І. Мархеля та ін.), а також праці вітчизняних та зарубіжних учених і педагогів з методології та теорії діяльності (О.М. Леонтєва [208]), поетапного формування розумових дій (П.Я. Гальперіна і Н.Ф. Талізної), суті і структури педагогічної діяльності (Н.В. Кузьміної, В.О. Сластьоніна); підготовки вчителів у педагогічних навчальних закладах (О.А. Абдулліної, Ю.К. Бабанського, М.В. Гриньової, К.М. Дурай-Новакової, Л.В. Кондрашової, З.Н. Курлянд, О.Г. Кучерявого, Н.Г. Ничкало, О.М. Пехоти, Л.О. Хомич та ін.), дидактичних основ оновлення змісту освіти (І.Я. Лернера); теоретичних положень про особистісно орієнтований зміст виховання й освіти (І.Д. Бежа), гуманістичної спрямованості процесу навчання (І.А. Зязюна), ролі інформаційних технологій та їх застосування в навчальному процесі (Є.І. Машбиця, В.М. Монахова, Ю.А. Первина, В.Г. Разумовського, Б. Хантера, В.В. Шакотька, К.К. Шахова, О.І. Шиман та ін.); а також теоретичні доробки щодо суспільствознавчо-природознавчої освіти в початковій школі (Т.М. Байбари, Н.М. Бібік, О.А. Біди, К.Ж. Гуз, О.М. Дорошко, В.Р. Ільченко, Н.С. Коваль, О.Я. Савченко та ін.).

У якості літературних джерел використано монографії, статті наукових журналів, збірників, звіти, автореферати і рукописи дисертацій.

Методологічною основою дослідження є використання **методів**, які відповідають природі явища, що вивчалось і є адекватні поставленим завданням.

З метою визначення стану і теоретичного обґрунтування проблеми підготовки майбутніх учителів до застосування сучасних інформаційних технологій у навчальному процесі в початковій школі використано *теоретичні методи*: аналіз і синтез, порівняння, класифікація, моделювання, систематизація і узагальнення інформаційних даних на основі вивчення філософської, психолого-педагогічної та навчально-методичної літератури, а також передового та особистого педагогічного досвіду

З метою визначення у студентів рівня сформованості основних компонентів професійної підготовки до застосування інформаційних технологій у початковій школі, обґрунтування ролі і значення комп'ютерно-інформаційних технологій у навчальному процесі та перевірки ефективності їх використання, впливу на рівень вивчення суспільствознавчо-природознавчих дисциплін – *методи емпіричні*: масове опитування у формі анкетування, бесіди та спостереження за навчальною діяльністю учнів початкових класів, педагогічною діяльністю вчителів початкової школи і студентів вищих навчальних закладів спеціальності „Початкове навчання“, зокрема під час проходження ними педагогічної практики, фіксація та аналіз результатів дослідження.

З метою перевірки ефективності запропонованої моделі підготовки майбутніх учителів початкової школи – *методи експериментальні*: констатувальний та формувальний експеримент.

Для організації та підтвердження результатів експерименту – *методи обробки результатів дослідження*: порівняльні, кількісного та якісного

аналізу, математично-статистичні.

Експериментальна база та організація дослідження. Дослідно-експериментальною базою дослідження було обрано Бердянський державний педагогічний університет, Волинський державний університет імені Лесі Українки, Полтавський державний педагогічний університет імені В.Г.Короленка, Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини. Всього в експерименті брали участь 394 учителя та 850 студентів.

Дослідження проходило в *декілька етапів*.

Перший етап (2002–2003 рр.) – пошуково-теоретичний, включав вивчення проблеми дослідження, обґрунтування її наукової значимості і актуальності. Проаналізовано психолого-педагогічну, науково-методичну, навчальну та нормативну літературу в аспекті досліджуваної проблеми; проведено систематизацію й первинне узагальнення зібраної інформації щодо стану обраної проблеми дослідження; визначено методологічне та теоретичне підґрунтя дослідження; сформульовано об'єкт, предмет, гіпотезу, мету та завдання дослідження; визначено програму дослідницької роботи та обрано експериментальну базу.

Другий етап (2003–2005 рр.) – емпіричний, присвячений накопиченню фактичного матеріалу, що відображає стан і рівні матеріалізації в теорії і на практиці ідей і програм професійної підготовки майбутніх учителів до застосування інформаційних технологій у процесі вивчення суспільствознавчо-природознавчих дисциплін у початковій школі; було розроблено комп'ютерні навчальні програми.

Під час проведення констатувального експерименту на обраній базі дослідження та вивчення сучасного стану досліджуваної проблеми в педагогічній науці та практиці виявлено реальні можливості для моделювання умов, які забезпечують досягнення більш високого рівня підготовки майбутніх учителів до застосування комп'ютерних навчальних програм у початковій школі.

На третьому етапі (2005–2008 рр.) – було проведено формувальний експеримент, спрямований на перевірку вірогідності наукової гіпотези; проаналізовано і узагальнено основні експериментальні дані, здійснено апробування рекомендацій та впровадження отриманих результатів дослідження у практику роботи вищих педагогічних навчальних закладів та початкових шкіл.

Здійснювалось узагальнення отриманих результатів дослідження, систематизація науково-пошукового матеріалу та оформлення результатів дисертаційного дослідження в рукописі.

Наукова новизна і теоретична значимість дослідження полягає у тому, що:

– *вперше* розроблено і науково обґрунтовано модель організації професійної підготовки майбутнього вчителя до застосування інформаційних технологій у процесі вивчення суспільствознавчо-природознавчих дисциплін у початковій школі; розроблено програму спецкурсу „Застосування комп'ютерних програм на уроках з курсу „Я і Україна“;

– *удосконалено* структуру розвитку інформаційних технологій в Україні та підготовки вчителя до їх застосування в школі в ретроспективному розрізі; методика використання комп'ютерних програм, а також зміст підготовки майбутнього вчителя до застосування інформаційних технологій у процесі вивчення суспільствознавчо-природознавчих дисциплін у початковій школі; уточнено показники результативності професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів до застосування сучасних комп'ютерно-інформаційних технологій навчання;

– *подальшого розвитку* дістало вирішення проблеми підготовки майбутніх учителів до застосування інформаційних технологій у початковій школі; питання програмування навчального процесу з використанням комп'ютера на уроках у початковій школі.

Практична значимість дослідження полягає у практичній реалізації у навчальному процесі педагогічних факультетів вищих навчальних закладів розробленого навчально-методичного комплексу з викладання спецкурсу „Застосування комп'ютерних програм на уроках з курсу „Я і Україна“, який містить: 1) навчальну програму для студентів зі спеціальності „Початкове навчання“ освітньо-кваліфікаційного рівня „бакалавр“; 2) навчальний посібник „Застосування комп'ютерних програм на уроках з курсу „Я і Україна“; 3) методику діагностування якості підготовки студентів у вищому навчальному закладі до застосування комп'ютерно-інформаційних технологій у початковій школі.

Основні рекомендації та результати дослідження проблеми підготовки майбутнього вчителя до застосування інформаційних технологій у процесі вивчення суспільствознавчо-природознавчих дисциплін у початковій школі були впроваджені у процесі підготовки фахівців зі спеціальності „Початкове навчання“ у Бердянському державному педагогічному університеті (довідка № від 2007 р.), у Волинському державному університеті імені Лесі Українки (довідка №3/1641 від 13.06.2007 р.), у Полтавському державному педагогічному університеті імені В.Г.Короленка (довідка № 2339/01-37/14 від 27.04.2007 р.), в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини (довідка № 87/01 від 25.01.2008 р.).

Вірогідність та надійність одержаних результатів забезпечується всебічним аналізом предмета дослідження, теоретико-методологічним обґрунтуванням вихідних позицій, використанням взаємодоповнюючих методів, адекватних об'єкту, предмету, меті та завданням дослідження, поєднанням кількісного та якісного аналізів експериментальних даних, обробкою здобутих даних за допомогою методів математичної статистики.

Апробація основних результатів дослідження. Теоретичні положення і практичні результати дослідження викладено в доповідях на щорічних звітно-наукових конференціях Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини у 2002-2007 рр.; матеріалах Міжнародної науково-практичної конференції „Інформаційно-комунікаційні технології у середній і вищій школі“ (Київ-Ізмаїл, 27-29 травня 2004 р.), VII Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ, 2004 р.), Всеукраїнської науково-

практичної конференції „Підготовка вчителя до впровадження технологій навчання у малокомплектній початковій школі“ (Умань, 15-16 жовтня 2004р.), Міжнародної науково-практичної конференції „Особистісно орієнтовані педагогічні технології у початковій освіті“ (Тернопіль, 4-5 травня 2006 р.), УІІ Міжнародної науково-практичної конференції „Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми“ (Вінниця, 10-12 травня 2006 р.).

У навчальні плани вищих навчальних закладів, обраних в якості експериментальної бази, було включено авторську програму спецкурсу „Застосування комп'ютерних програм на уроках з курсу „Я і Україна“ (36 год.). Навчання здійснювалось за авторським посібником для вчителів та студентів – „Застосування комп'ютерних програм на уроках з курсу „Я і Україна“.

Публікації. Основні результати дослідження висвітлено у 24-х публікаціях (з них: 8 у фахових виданнях з педагогіки; 2-а навчальні посібники; 3 у матеріалах Всеукраїнських і 2 у матеріалах Міжнародних конференцій з педагогіки).

Структура роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів з висновками, загальних висновків, списку використаних джерел (365 найменувань) та 7 додатків; містить 6 таблиць, 7 рисунків. Загальний обсяг дисертаційної роботи становить 239 сторінок, з них 183 сторінки основного тексту (без списку використаних джерел).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність і доцільність наукового пошуку з обраної проблеми, визначено стан її вивчення, виділено об'єкт і предмет дослідження, сформульовано його гіпотезу, мету і головні завдання, визначено методологічні та теоретичні основи, методи та етапи дослідження, розкрито наукову новизну, теоретичне і практичне значення здобутих результатів, зазначено шляхи апробації й впровадження результатів дослідження.

У першому розділі „Теоретико-методологічні основи підготовки майбутніх учителів до застосування інформаційних технологій у початковій школі“ проаналізовано стан досліджуваної проблеми в науковій та методичній літературі; здійснено теоретико-методологічний аналіз інформаційного матеріалу в порівняльному спектрі різних підходів щодо підготовки вчителів до застосування нових інформаційних технологій у школі.

В історичному розвитку інформаційних технологій в освіті виділено і охарактеризовано 5 основних етапів: 1) 30-60-і рр. ХХ ст.; 2) 70-і рр. ХХ ст.; 3) 1970-1985 рр. ХХ ст.; 4) 1985-1995 рр. ХХ ст.; 5) з 1995 р. по даний час (перше десятиріччя ХХІ ст.) (див. рис.1).

Аналіз упровадження нових комп'ютерно-інформаційних технологій у навчально-виховний процес у різних країнах дозволив виділити ряд схожих

проблем: нестача фахівців, котрі б забезпечували викладання відповідних курсів у школах (отже, постає необхідність підготовки учителів початкової школи, які б могли ефективно використовувати нові інформаційні технології); дефіцит комп'ютерних засобів (ця проблема поступово вирішується, хоча її розв'язання ускладнюється швидким старінням техніки); нестача методичного та програмного забезпечення (вирішення цієї проблеми пов'язано з удосконаленням процесу підготовки відповідних фахівців).

Визначено роль і значення інформаційних технологій у професійній діяльності майбутніх учителів у початковій школі. Обґрунтовано авторське розуміння понять „інформаційна культура вчителя“, „комп'ютерно-інформаційна технологія навчання“.

Головними причинами повільного упровадження комп'ютерно орієнтованих навчальних курсів в освітню систему України визначено консервативність більшості педагогів, стереотипність мислення, небажання змінювати традиційні підходи до викладання своїх предметів, відсутність належного методичного забезпечення.

На сучасному етапі розвитку комп'ютерних інформаційних технологій виникає нагальна потреба адекватної підготовки викладачів щодо використання КІТ для навчання різних дисциплін, починаючи з початкової школи. У зв'язку з цим, охарактеризовано теоретичні основи впровадження комп'ютерних технологій у початковій школі у конкретизації таких питань: а) вивчення комп'ютерної техніки розпочинається в рамках пропедевтики курсу інформатики; б) набуті вміння роботи за комп'ютером, а також навички конструювання та керування об'єктами уможливають використання комп'ютерів на уроках з різних навчальних предметів (математики, природознавства тощо) з метою навчання, тренажу та контролю знань; в) комп'ютерні навчальні програми та курси передбачають кілька напрямів навчальної та розвивальної діяльності учнів: пізнавальний, прикладний, алгоритмічний, розвиваючий, підтримка, корекція і пропедевтика знань, умінь і навичок навчальних предметів; г) технологія застосування інформаційних технологій у процесі вивчення різних дисциплін у початковій школі (зокрема суспільствознавчо-природознавчого спрямування) у своїй структурі має специфічну мету, зміст, методи, засоби, форми, принципи, організацію і управління навчальним процесом, контроль знань, умінь та навичок.

Здійснений аналіз педагогічного досвіду вітчизняних учителів-новаторів засвідчив, що застосування КІТ у початковій школі не повинно обмежуватись лише інформатикою та математикою, а має проникати у вивчення усіх навчальних предметів (зокрема курсу „Я і Україна“).

Означено дидактичні аспекти комп'ютерного програмування процесу вивчення суспільствознавчо-природознавчих дисциплін у початковій школі.

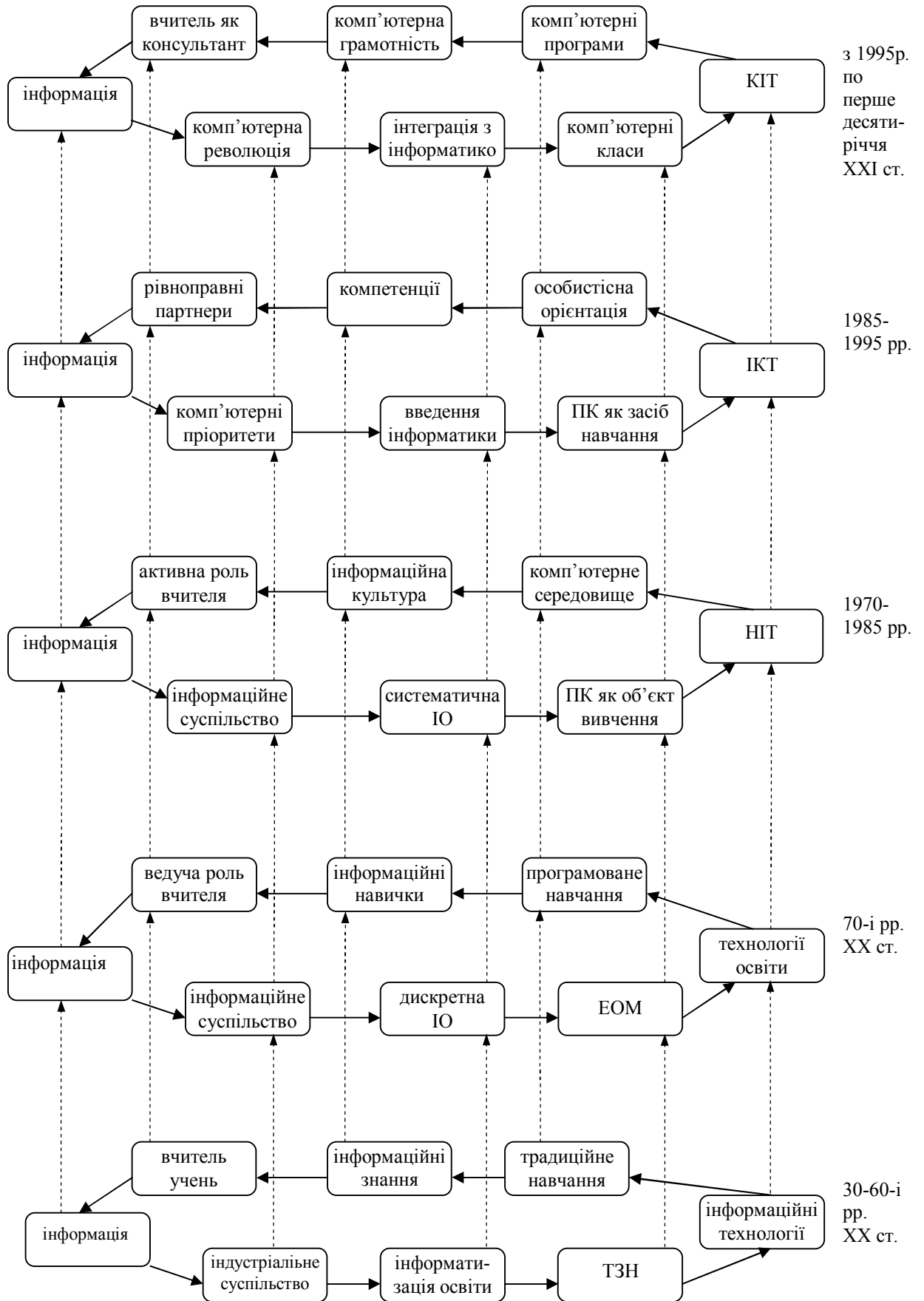

Рис. 1. Структура розвитку інформаційних технологій в Україні та підготовка вчителя до їх застосування в школі в ретроспективному розрізі

У другому розділі „*Методичні аспекти підготовки майбутніх учителів до впровадження комп'ютерно-інформаційних технологій у процесі вивчення суспільствознавчо-природничих дисциплін у початковій школі*“ розроблено та теоретично обґрунтовано модель професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів до застосування інформаційних технологій у процесі вивчення суспільствознавчо-природознавчих дисциплін у початковій школі (див. рис.2).

На основі аналізу існуючих навчальних планів і програм у вищих педагогічних навчальних закладах, визначено, що ефективність професійної підготовки майбутнього вчителя початкової школи до використання комп'ютерно-інформаційних технологій у процесі вивчення суспільствознавчо-природознавчих дисциплін передбачає єдність наступних *компонентів*: 1) спрямованість на оволодіння комп'ютерно-інформаційних технологій; 2) готовність до використання засобів комп'ютерно-інформаційних технологій у майбутній професійній діяльності; 3) комп'ютерна грамотність; 4) урахування психолого-педагогічних особливостей використання комп'ютерної техніки молодшими школярами; 5) урахування дидактичних особливостей викладання суспільствознавчо-природознавчих дисциплін у початковій школі.

Опираючись на змістово-діяльнісний підхід до формування підготовленості студентів до застосування комп'ютерно-інформаційних технологій, виділено такі *етапи в процесі формування* означених вище компонентів моделі: *мотиваційний, цільовий, змістовий, операційно-діяльнісний, контрольно-коригуючий, оцінювально-результативний і рефлексивний.*

На *змістовому етапі* здійснено відбір предметного змісту навчання студентів за авторським спецкурсом „Застосування комп'ютерних програм на уроках з курсу „Я і Україна“.

Відображаючи процесуальну сутність формування підготовленості майбутніх учителів початкової школи до застосування комп'ютерно-інформаційних технологій при вивченні суспільствознавчо-природознавчих дисциплін, *операційно-діяльнісний етап* передбачає *висхідне зростання професіоналізму студентів у навчальній діяльності по таких ступенях*: елементарний; базовий; конструктивно-системний; трансформаційний (пристосування до нових умов); творчий (авторський).

На *елементарному ступені* у студентів актуалізуються наявні елементарні знання про комп'ютерну техніку і первинні навички роботи з нею.

На *базовому ступені* у студентів формуються базові інформаційно-комп'ютерні і технологічні знання та вміння для вирішення професійних завдань по застосуванню комп'ютерно-інформаційних технологій за готовими взірцями і алгоритмами. Шляхом усвідомлення студентами мети та мотивів майбутньої професійної діяльності у початковій школі на основі багаторазового відтворення і відпрацювання практичних дій реалізується принцип наступності в оволодінні необхідними знаннями і вміннями щодо використання комп'ютерної техніки.

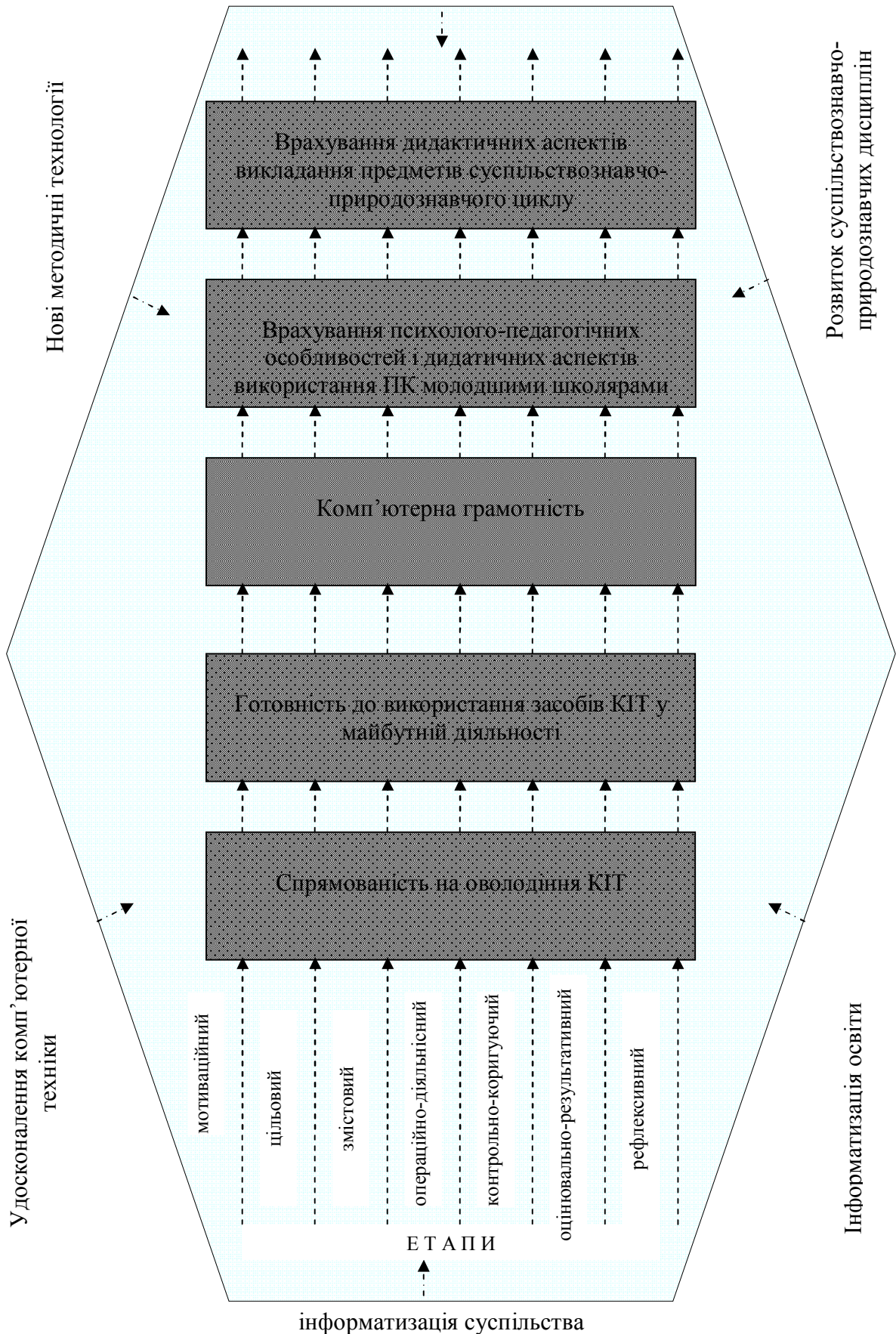

Рис. 2. Модель професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів до застосування КІТ у процесі вивчення суспільствознавчо-природознавчих дисциплін у початковій школі

На *конструктивно-системному ступені* у студентів формується інтегративна система знань, спеціальних вмінь та навичок при вирішенні стандартних та нестандартних завдань.

У майбутніх учителів початкових класів проявляється здатність самостійно і дискретно створювати навчальні конструкції, методики за допомогою засобів комп'ютерно-інформаційних технологій.

На *трансформаційному ступені* – у студентів формується поліфункціональна система знань, умінь та навичок використовувати існуючі комп'ютерно-інформаційні технології для вирішення професійних завдань у змінному інформаційному середовищі.

Цей ступінь характеризується здійсненням науково-пошукової діяльності у процесі впровадження комп'ютерних методик у практику вивчення навчальних предметів молодшими школярами.

На *творчому (авторському) ступені* у студентів формується бажання і здатність до постійного наукового пошуку, вдосконалення і творчого використання набутих знань і вмінь щодо використання комп'ютерно-інформаційних технологій у реальному педагогічному процесі. Зокрема, під час вивчення молодшими школярами суспільствознавчо-природознавчих дисциплін учителі створюють авторські комп'ютерні навчальні програми та впроваджують методики використання засобів комп'ютерно-інформаційних технологій.

Описана експериментальна модель підготовки майбутніх учителів початкових класів до використання комп'ютерно-інформаційних технологій на уроках суспільствознавчо-природознавчого спрямування впроваджувалась у навчальний процес вищого педагогічного навчального закладу з *урахуванням таких принципів*: зацікавленості у здобутті нової інформації; оптимізації часової подачі інформації; індивідуалізації у виборі засобів отримання інформації, диференціації до об'єму необхідної інформації, валеологічності, рефлексивності.

У процесі дослідження враховано впливи таких факторів на змістову частину фахової підготовки майбутніх учителів: постійна інформатизація суспільства, удосконалення комп'ютерної техніки, оновлення напрямів інформатизації освіти, розвиток суспільствознавчих і природничих наук, поява нових методичних технологій, переорієнтація особистісних потреб.

Показники результативності підготовки майбутніх учителів у вищому навчальному закладі до застосування комп'ютерно-інформаційних технологій під час вивчення молодшими школярами суспільствознавчо-природознавчих дисциплін виділені відповідно до ступеня сформованості визначених п'яти компонентів спеціальної професійно-педагогічної підготовленості.

На основі аналізу наукової літератури, досвіду діяльності практикуючих учителів, розуміння специфіки професійної діяльності сучасного вчителя початкової школи, вимог до здійснення діалогу „учитель-комп'ютер“, „учень-комп'ютер“, „учитель-учень“ визначено три рівні сформованості професійної підготовленості майбутніх вчителів до застосування комп'ютерно-

інформаційних технологій під час вивчення суспільствознавчо-природознавчих дисциплін у початковій школі: *низький, середній, високий*.

Низький рівень характеризується пасивним ставленням до комп'ютерної техніки; пізнавальний інтерес до можливості застосування комп'ютерно-інформаційних технологій у навчальній діяльності відсутній; установка на роботу із засобами комп'ютерно-інформаційних технологій виникає спонтанно під впливом примусу зовнішніх факторів і триває недовго. Основні професійні вміння і навички роботи з комп'ютерною технікою слабо виражені, відповідають рівню користувача-початківця. Набуття нових знань, умінь та навичок з комп'ютерно-інформаційними технологіями має дискретний характер. Студенти не знають як зацікавити молодших школярів навчанням засобами комп'ютерно-інформаційних технологій, не налаштовані на руйнування психологічного „бар'єра“ між комп'ютером та учнями. Слабо використовують комп'ютерне навчально-ігрове середовище для розвитку творчих здібностей, пізнавальної самостійності молодших школярів, не використовують потенціал вивчення суспільствознавчо-природознавчих дисциплін засобами комп'ютерно-інформаційних технологій.

Середній рівень характеризується підвищеним інтересом і постійною потребою використання засобів комп'ютерно-інформаційних технологій у педагогічній діяльності, глибоким усвідомленням професійного та особистісного значення застосування комп'ютерно-інформаційних технологій у навчальній діяльності, дієвою установкою на постійне використання комп'ютерно-інформаційних технологій у професійній роботі. Тут виявляє себе здатність до математично-логічного мислення. Основні професійні вміння і навички роботи з комп'ютерною технікою добре виражені, відповідають рівню базового користувача. Набуття нових знань, умінь та навичок з комп'ютерно-інформаційних технологій має стійкий характер, відзначається послідовністю і наступністю. Активно використовуються існуючі засоби ІКТ через спектр власного бачення ситуації. Грамотно здійснюється діагностика навчальних досягнень засобами комп'ютерно-інформаційних технологій. Достатній рівень самоорганізованості та планування у використанні комп'ютерної техніки; намагання зацікавити молодших школярів навчанням засобами комп'ютерно-інформаційних технологій, належна увага на руйнування психологічного „бар'єра“ між комп'ютером та учнями; активне використання комп'ютерного навчально-ігрового середовища для розвитку творчих здібностей, пізнавальної самостійності молодших школярів; урахування специфіки вивчення суспільствознавчо-природознавчих дисциплін засобами комп'ютерно-інформаційних технологій під час проведення уроків.

Високий рівень характеризується глибоким усвідомленням професійного та особистісного значення застосування комп'ютерно-інформаційних технологій у навчальній діяльності, внутрішньою потребою до використання засобів комп'ютерно-інформаційних технологій у педагогічній діяльності, дієвою установкою на постійне використання комп'ютерно-інформаційних технологій у професійній діяльності, творчим підходом до вирішення нестандартних навчальних завдань засобами комп'ютерно-інформаційних

технологій. Високий розвиток математично-логічного мислення. Основні професійні знання, вміння і навички роботи з комп'ютерною технікою є системними, цілісними, постійно вдосконалюються. У нестандартних ситуаціях раціонально використовують існуючі інформаційні технології, активно створюються власні засоби комп'ютерно-інформаційних технологій. Самоорганізованість та планування у використанні комп'ютерної техніки пронизані самоаналізом, самоконтролем і рефлексивністю. Зафіксовано постійне спрямування на зацікавлення молодших школярів у навчанні засобами комп'ютерно-інформаційних технологій шляхом упровадження авторських методик. Дієво руйнується психологічний „бар'єр“ між комп'ютером та учнем. Творчо використовує комп'ютерне навчально-ігрове середовище для розвитку творчих здібностей, пізнавальної самостійності молодших школярів. Впроваджено авторські навчальні програми із урахуванням специфіки вивчення предметів суспільствознавчо-природознавчого спрямування засобами комп'ютерно-інформаційних технологій під час проведення уроків.

У третьому розділі „Удосконалення змісту підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування комп'ютерно-інформаційних технологій у процесі вивчення суспільствознавчо-природознавчих дисциплін“ - викладено методику та основні етапи педагогічного експерименту, описано його результати.

Удосконалити зміст підготовки майбутніх учителів початкової школи у вищому навчальному закладі до застосування комп'ютерно-інформаційних технологій запропоновано шляхом упровадження у навчальний процес спеціального курсу „Застосування комп'ютерних програм на уроках з курсу „Я і Україна“. Охарактеризовано особливості відбору навчального матеріалу та вибір ефективних навчальних форм для оптимального оволодіння студентами інформацією в рамках цього спецкурсу.

Для перевірки ефективності запропонованої моделі професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів до застосування інформаційних технологій у процесі вивчення суспільствознавчо-природознавчих дисциплін у початковій школі та результативності змісту розробленого спецкурсу „Застосування комп'ютерних програм на уроках з курсу „Я і Україна“ проведено формувальний експеримент. Експериментальною роботою охоплено 850 студентів третього року навчання у вищому педагогічному навчальному закладі за спеціальністю „Початкове навчання“. Ми взяли робочий об'єм вибірки для контрольної і експериментальної груп $n_k=25$ і $n_e=25$ студентів. Вибірку проведено методом серійного відбору. Такий відбір дозволяє провести оцінку статистичної вірогідності результату дослідження. У контрольній групі (25 осіб) студенти навчалися (набували і вдосконалювали свої знання, вміння та навички використання комп'ютерної техніки та прикладного програмного забезпечення у майбутній педагогічній діяльності в школі) за традиційною системою, а в експериментальній групі (25 осіб) студенти цілеспрямовано вивчали спецкурс „Застосування комп'ютерних програм на уроках з курсу „Я і Україна“.

З метою визначення рівнів підготовленості майбутніх учителів до

застосування комп'ютерно-інформаційних технологій під час вивчення курсу „Я і Україна“ у початковій школі під час дослідження використовувалося опитування, анкетування студентів, проводилися самостійні роботи, організовувалась педагогічна практика, аналізувалася структура науково-дослідних робіт та самостійної роботи в лабораторіях комп'ютерної техніки (комп'ютерних класах), а також здійснювалося комп'ютеризоване тестування.

Виявлено, що готовність студентів застосовувати комп'ютерно-інформаційні технології в професійній діяльності особливо чітко виражається під час проходження педагогічної практики, оскільки саме тоді майбутні вчителі перебувають в реальному середовищі початкової ланки освіти та безпосередньо беруть участь у процесі навчання молодших школярів.

Для порівняння емпіричних розподілів рівня підготовленості студентів до використання комп'ютерно-інформаційних технологій у початковій школі в контрольній та експериментальній групах обрано математичне опрацювання за критерієм Пірсона.

Порівнюючи результати діагностування рівня підготовленості студентів до використання комп'ютерно-інформаційних технологій на уроках з курсу „Я і Україна“ (суспільствознавчо-природознавчого спрямування) до і після проведення експерименту, ми дійшли висновку, що внаслідок застосування запропонованої моделі професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи у вищому навчальному закладі та впровадження у навчальний процес спецкурсу „Застосування комп'ютерних програм на уроках з курсу „Я і Україна“, в контрольній групі ступінь оволодіння студентами *високим рівнем* професійної підготовленості зріс лише на 2%, *середнім рівнем* – зріс на 8%, *низьким рівнем* – зменшився на 10%; а в експериментальній групі ступінь оволодіння студентами *високим рівнем* професійної підготовленості зріс на 19,1%, *середнім рівнем* – зріс на 23,1%, *низьким рівнем* – зменшився на 42,2%. (див. рис. 1 та рис.2).

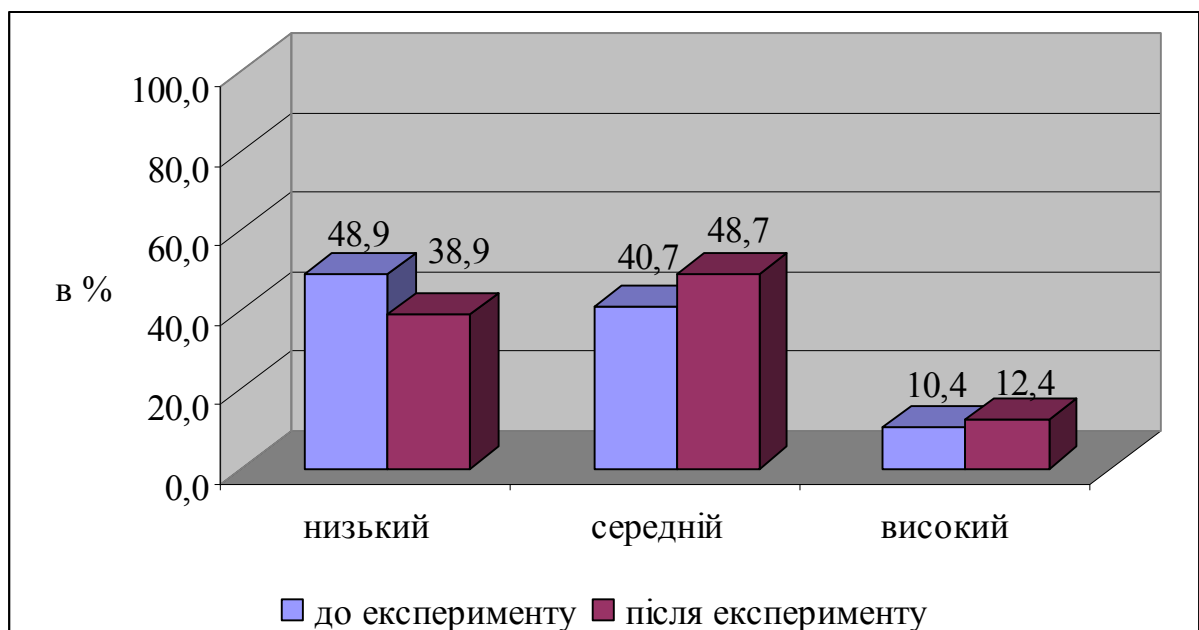

Рис. 1. Динаміка зростання рівня професійної підготовленості студентів контрольної групи

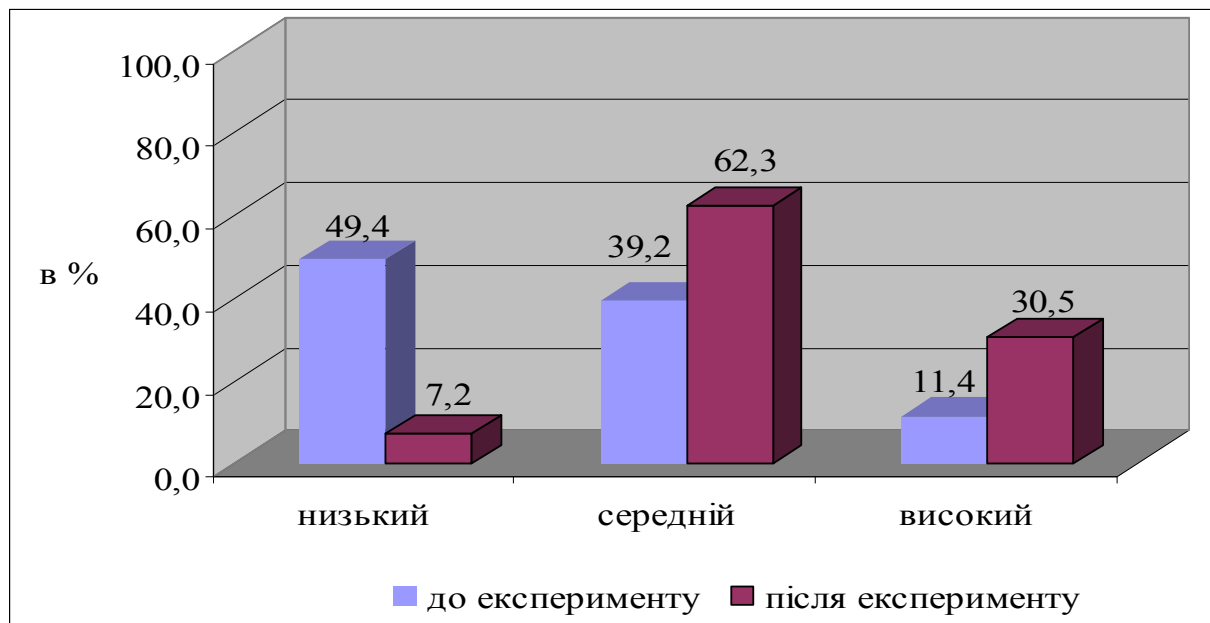

Рис. 2. Динаміка зростання рівня професійної підготовленості студентів експериментальної групи

Проведене експериментальне дослідження засвідчило суттєві переваги професійної підготовленості майбутніх учителів початкової школи до використання комп'ютерно-інформаційних технологій на уроках з курсу „Я і Україна“ в експериментальних групах, що дає підстави говорити про ефективність запропонованої нами моделі професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи у вищому навчальному закладі.

ВИСНОВКИ

1. У дисертації здійснено теоретичне обґрунтування і запропоновано нове вирішення проблеми підготовки майбутніх учителів початкової школи до використання комп'ютерно-інформаційних технологій у процесі вивчення суспільствознавчо-природознавчих дисциплін шляхом авторської розробки змісту та впровадження спеціальної моделі професійної підготовки студентів у вищому навчальному закладі до застосування засобів комп'ютерно-інформаційних технологій у практичній діяльності.

2. Констатувальний експеримент виявив низький рівень професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів до застосування комп'ютерно-інформаційних технологій на уроках з курсу „Я і Україна“. Проведене анкетування та індивідуальні бесіди з учителями початкових класів і студентами спеціальності „Початкове навчання“ засвідчило, що 57 % респондентів не можуть чітко визначити мету використання інформаційних технологій та вимоги, яких слід дотримуватися при використанні

комп'ютерних програм на уроках з курсу „Я і Україна“. 68% студентів і 49% учителів не могли визначити на яких етапах уроку з курсу „Я і Україна“ доцільно використовувати навчальні „комп'ютерні програми“. 60% учителів не володіють методиками використання комп'ютерних програм на уроках. Лише 10% респондентів змогли відповісти на питання, в чому проявляються особливості використання комп'ютерно-інформаційних технологій на уроках з курсу „Я і Україна“. 15% респондентів назвали можливі шляхи розвитку здібностей дитини за допомогою впровадження комп'ютерно-інформаційних технологій, а 12% респондентів змогли розробити фрагмент уроку з природознавства або громадянської освіти з використанням наявних комп'ютерних навчальних програм.

Загальний низький рівень підготовленості студентів та вчителів початкової школи до застосування комп'ютерно-інформаційних технологій на уроках з курсу „Я і Україна“, зумовлений, на наш погляд, такими основними причинами: малою кількістю розроблених навчальних комп'ютерних програм та методик застосування комп'ютерно-інформаційних технологій на уроках з курсу „Я і Україна“, відсутністю спецкурсів щодо використання комп'ютерно-інформаційних технологій у початковій школі; незацікавленістю з боку методичних кафедр вищих педагогічних навчальних закладів створенням комп'ютерних навчальних програм, малим асортиментом методично опрацьованих мультимедійних педагогічних програмованих засобів. А також відсутня структурно-змістова модель підготовки майбутніх учителів початкових класів до застосування комп'ютерно-інформаційних технологій у процесі вивчення суспільствознавчо-природознавчих дисциплін у початковій школі, оскільки проблема змісту педагогічної підготовки майбутніх учителів початкової школи до застосування засобів комп'ютерно-інформаційних технологій на уроках з курсу „Я і Україна“ не отримала належного науково-методичного розв'язання.

3. На основі аналізу навчальних планів і програм у вищому педагогічному навчальному закладі було розроблено та теоретично обґрунтовано модель професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів до застосування інформаційних технологій у процесі вивчення суспільствознавчо-природознавчих дисциплін у початковій школі.

Визначено основні компоненти змісту професійної інформаційно-комп'ютерної підготовки студентів у вищому педагогічному навчальному закладі: спрямованість на оволодіння комп'ютерно-інформаційними технологіями; готовність до використання засобів комп'ютерно-інформаційних технологій у майбутній професійній діяльності; комп'ютерна грамотність; урахування психолого-педагогічних особливостей використання комп'ютерної техніки молодшими школярами; урахування дидактичних особливостей викладання суспільствознавчо-природознавчих дисциплін у початковій школі.

У процесуальній сутності формування підготовленості майбутніх учителів початкової ланки до застосування комп'ютерно-інформаційних технологій встановлено *висхідне зростання професіоналізму студентів у навчальній діяльності по таких ступенях*: елементарний; базовий; конструктивно-

системний; трансформаційний (приспосовування до нових умов); творчий (авторський).

4. У процесі впровадження у навчальний процес запропонованої моделі за допомогою розроблених нами у дослідженні критеріїв (показників) сформованості основних компонентів професійної комп'ютерно-інформаційної підготовки студентів у вищому педагогічному навчальному закладі встановлено, що у контрольній групі перехід студентів на *високий рівень* професійної підготовленості зріс лише на 2%, на *середній рівень* – на 8%, оволодіння *низьким рівнем* зменшився на 10%. В експериментальній групі ступінь оволодіння студентами *високим рівнем* професійної підготовленості зріс на 19,1%, *середнім рівнем* – зріс на 23,1%, *низьким рівнем* – зменшився на 42,2%. Це підтверджує гіпотетичне припущення, що здійснення спеціалізованої підготовки майбутніх учителів початкової школи у вищому навчальному закладі щодо створення і застосування інформаційних технологій у навчальному процесі в початковій школі значно підвищує ефективність проведення уроків під час вивчення суспільствознавчо-природознавчих дисциплін з використанням комп'ютерних навчальних програм (наявних та власно розроблених).

5. Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів проблеми інформаційної підготовки студентів у вузах. Перспективними можуть бути такі напрямки науково-дослідницької роботи, як: удосконалення контролю і самооцінки за допомогою інформаційно-комп'ютерних технологій.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ ВІДОБРАЖЕНО У ТАКИХ ПУБЛІКАЦІЯХ:

1. *Кравчук О. В.* Курс з комп'ютеризації початкової освіти „Я і Україна“ : навчальний посібник для студентів та вчителів початкових класів / О. В. Кравчук. – К. : Вид-во „Міленіум“, 2005. – 94 с.

2. *Кравчук О. В.* Методика використання авторських комп'ютерних програм на уроках природознавства / О. В. Кравчук // Сільська малокомплектна школа: теоретико-методичний аспект. Навчальний посібник. – К. : Вид-во „Міленіум“, 2005. – С.199–210.

3. *Кравчук О. В.* Проблеми комп'ютеризації навчального процесу в початковій школі / О. В. Кравчук // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. – К. : Вид-во „Науковий світ“, 2002. – №1. – С.107– 111.

4. *Кравчук О. В.* Історія розвитку комп'ютеризації в учнів молодшого шкільного віку / О. В. Кравчук // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. – К. : Вид-во „Науковий світ“, 2003. – №4. – С.274–279.

5. *Кравчук О. В.* Роль комп'ютерної техніки у формуванні творчої особистості вчителя початкових класів / О. В. Кравчук // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. – 2003. – №6. – К. : Вид-во „Науковий світ“, 2003. – С.114–119.

6. *Кравчук О. В.* Застосування інформаційних технологій на уроках у початковій школі / О. В. Кравчук // Рідна школа. – 2004. – січень. – С.44–46.
7. *Кравчук О. В.* Стан підготовки вчителів до застосування інформаційних технологій у початкових класах / О. В. Кравчук // Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету. – Спецвипуск 16. – Ізмаїл, 2004. – С.142–146.
8. *Кравчук О. В.* Проблеми формування комп'ютерної грамотності вчителя початкових класів / О. В. Кравчук // Молодь, освіта, наука, культура і національна самосвідомість: збірник матеріалів УІ Всеукраїнської науково-практичної конференції. – Том 4. – К., 2004. – С.250–252.
9. *Кравчук О. В.* Використання комп'ютерної програми „Народний одяг українців“ на уроках громадянської освіти з курсу „Я і Україна“ / О. В. Кравчук // Вісник Черкаського університету. Серія педагогічні науки. – Випуск 74. – Черкаси, 2005. – С.100–104.
10. *Кравчук О. В.* Використання комп'ютерної програми з курсу „Я і Україна“ громадянська освіта „Мандруємо по місту Умані“ на уроках у початковій школі / О. В. Кравчук // Психолого-педагогічні проблеми сільської школи. – 2005. – №13. – К. : Вид-во „Міленіум“, 2005. – С.92–96.
11. *Кравчук О. В.* Ефективність підготовки майбутніх учителів до застосування інформаційно-комп'ютерних технологій на уроках природознавства і громадянської освіти / О. В. Кравчук // Вісник Черкаського університету. Серія педагогічні науки. – Випуск 129. – Черкаси, 2008. – С.51–55.
12. *Кравчук О. В.* застосування інформаційних технологій для дітей старшого дошкільного віку та молодших школярів на уроках з курсу „Я і Україна“ в початковій ланці / О. В. Кравчук // наступність у навчально-виховній роботі суміжних ланок освіти: дошкільної і початкової : [зб. наук. праць / гол. ред. О. В. Чепка]. – Умань : „Візаві“, 2007. – С.33–38.
13. *Кравчук О. В.* Підготовка майбутнього вчителя до творчого застосування новітніх технологій / О. В. Кравчук // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції [„Особистісно-орієнтовані педагогічні технології у початковій освіті“], (Тернопіль, 4–5 травня 2006 року) / АПН України; Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. – Тернопіль : Вид-во Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка, 2006. – С.82–84.
14. *Кравчук О. В.* Застосування комп'ютерних програм з курсу „Я і Україна“ в початковій школі / О. В. Кравчук // Школа. – 2006. – №6 (червень). – С.
15. *Кравчук О. В.* Підготовка студентів педагогічних факультетів до впровадження сучасних інформаційних технологій навчання на уроках з курсу „Я і Україна“ / О. В. Кравчук // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного інституту. – К. : Вид-во „Міленіум“, 2006. – С.152–157.
16. *Кравчук О. В.* Сучасний урок із застосуванням комп'ютерних технологій у початковій школі / О. В. Кравчук // Всеукраїнські педагогічні

читання „Буде школа – буде село – буде держава“, присвячені дню народження Олександра Антоновича Захаренка. – Черкаси, 2006. – С.65–67.

АНОТАЦІЯ

Кравчук О.В. Підготовка майбутніх учителів до застосування інформаційних технологій у процесі вивчення суспільствознавчо-природознавчих дисциплін у початковій школі. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини. – Умань, 2008.

Дисертація присвячена проблемі підготовки майбутніх учителів до застосування інформаційних технологій у початковій школі.

Проведено ретроспективний аналіз розвитку нових інформаційних технологій та підготовки вчителів до їх застосування у школі. Розроблено модель професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів до застосування комп'ютерно-інформаційних технологій у процесі вивчення суспільствознавчо-природознавчих дисциплін у початковій школі. Удосконалено методику використання комп'ютерних програм, а також зміст підготовки майбутнього вчителя до застосування інформаційних технологій у процесі вивчення суспільствознавчо-природознавчих дисциплін у початковій школі. Уточнено показники результативності професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів до застосування сучасних комп'ютерно-інформаційних технологій навчання.

Ефективність моделі професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів до застосування комп'ютерно-інформаційних технологій у процесі вивчення суспільствознавчо-природознавчих дисциплін у початковій школі та необхідність в навчальний процес вищого навчального закладу спецкурсу „Застосування комп'ютерних програм на уроках з курсу „Я і Україна“ аргументовано кількісними та якісними показниками в ході формувального експерименту.

Ключові слова: інформатизація освіти, комп'ютерно-інформаційні технології, модель підготовки до застосування інформаційних технологій, зміст професійно-педагогічної підготовки вчителя початкової школи, комп'ютерні навчальні програми.

АННОТАЦИЯ

Кравчук О.В. Подготовка будущих учителей к использованию информационных технологий в процессе изучения обществоведчески-естествоведческих дисциплин в начальной школе. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.04 – теория и методика профессионального

образования / Уманский государственный педагогический университет имени Павла Тычины. – Умань, 29008.

Диссертация посвящена проблемам подготовки будущих учителей к использованию информационных технологий в начальной школе.

Проведен ретроспективный анализ развития новых информационных технологий в подготовке учителей к их применению в школе. Разработана модель профессиональной подготовки будущих учителей начальных классов к применению компьютерно-информационных технологий в процессе изучения обществоведчески-естествоведческих дисциплин в начальной школе.

Усовершенствована методика использования компьютерных программ, а также содержание подготовки будущего учителя к применению информационных технологий в процессе изучения обществоведчески-естествоведческих дисциплин в начальной школе. Уточнены показатели результативности профессионально-педагогической подготовки будущих учителей к применению современных компьютерно-информационных технологий обучения.

Эффективность модели профессиональной подготовки будущих учителей начальных классов к применению компьютерно-информационных технологий в процессе изучения обществоведчески-естествоведческих дисциплин в начальной школе и необходимость внедрения в учебный процесс высших учебных заведений спецкурса „Применение компьютерных программ на уроках курса „Я и Украина““ аргументированы количественными и качественными показателями в ходе формирующего эксперимента.

Ключевые слова: информация образования, компьютерно-информационные технологии, модель подготовки к применению информационных технологий, содержание профессионально-педагогической подготовки учителя начальной школы, компьютерные учебные программы.